

LBRIS

We know
books

Simona Ferrante

**Opt sute de metri,
o mie șase sute
de pași până
la tine**

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2025

CUPRINS

Prolog. Astăzi facem „peka“	9
1. Centrul de urgență pentru migranți	13
2. Anja	20
3. Adrian	26
4. Dacă ajung cu bine!	32
5. Doamne, ajută-ne!	35
6. Hélène	41
7. Dosarul numărul cutare	48
8. Branko	54
9. Jugoslovenska Narodna Armija	61
10. Vara tuturor începuturilor	67
11. Care e patria ta?	72
12. Monopoly	75
13. Lumină orbitoare	81
14. Un petec de pământ pentru o casă	87
15. Cimitirul fără nume	93
16. Minestrone	99
17. De ce nu ești aici?	104
18. Nizamski Rastanak	108
19. Tergiversare	113
20. Trădătorii de neam	116

21. Durere și întuneric	120
22. În așteptare	122
23. Pe fâșie	124
24. Ce flăcău are tata!	127
25. Libertatea de a alege	132
26. Rugăciune pentru Sarajevo	136
27. Sunt frații noștri!	142
28. Am să fiu aici pentru tine	146
29. Curvele de străini	151
30. Invizibil	156
31. Speranțe	161
32. Insula fericirii	165
33. Rădăcini	171
34. În drum spre casă	173
35. O scrisoare din România	177
36. Frică sau iubire	181
37. Dobrodoșla, Zora!	186
38. Aproape fericire	190

Prolog

Astăzi facem „peka“

Nu era decât o copilă atunci când a început să deschidă ochii asupra unei lumi miraculoase, peste care bunica ei trona ca o magiciană desăvârșită.

De unde învățase *baka* atâtea feluri diferite de bucate rămânea un mister. Rețeta zilei era întotdeauna o surpriză la care fetița participa cu bucurie maximă, avidă să afle lucruri noi.

O urma în bucătărie, iar acolo universul se lărgea, zidurile dispăreau și călătoreau amândouă în locuri apropiate sau îndepărtate, după cum o duceau cuvintele bunicii și mâncarea pe care aceasta o pregătea.

Anja era pasionată de cuvinte. Colectiona unele colorate, ca niște baloane de gumă care i se spărgeau pe limbă când le pronunța: nume de mâncăruri, de plante, de mirodenii secrete, încredințate bunicii de către vecinele cu care sușotea în fața porții.

Astăzi facem „peka“, decidea bunica, o mâncare tipic croată a cărei tehnică i-o transmisese mama ei. Nu atât

ingredientele erau importante, pentru că pe acestea ea le modifica după sezon: carne de miel iarna, caracatiță vara, cartofi sau legume pe care le culegea direct din grădină. Ceea ce dădea savoare cărnii și o aromă delicioasă garniturii era modul de pregătire: tigaia din fier forjat, acoperită cu un capac din fontă în formă de clopot, fierbea la foc mic sub o grămadă de jar încins pe care îl menținea aprins mai mult de o oră în cuptorul din curte.

Altădată se hotăra pentru un „babgulyas“, o ciorbă groasă unguerească pe bază de carne de vită, fasole uscată și nelipsitul condiment magic: „paprika“, boiaua de ardei dulce sau iute care îi conferea acea culoare roșie unică. *Gulyas înseamnă „supa păstorului“*, îi traducea bunica și-i povestea despre ciobanii din pusta maghiară care se încălzeau seara la un foc de vreascuri deasupra căruia era atârnat cazanul în care clocotea fiertura.

Pe strada lor erau patru prăvălii care aparțineau fiecare câte unui proprietar de etnie diferită. Bojan Antić era sârb. În măcelăria pe care o ținea, vindea, pe lângă carne, gustoașele *pljeskavica* și *cevapcici* gata preparate. De aceea, în fața măcelăriei dumnealui lumea stătea tot timpul la coadă. Mihajlo, proprietarul magazinului alimentar, era român. La el găseai orice îți lipsea din casă, de la becuri la stofă subțire pentru o rochiță de vară. Drogheria domnului Babić ținea loc de farmacie, de parfumerie și de cabinet medical improvizat. Sătenii veneau cu încredere la bătrânul croat căruia i se dusesse vorba că ar vindeca orice boală cu ierburile pe care le culegea pentru ceaiuri, decocturi și poțiuni. Domnul

Novak era bosniac și ținea o brutărie în care vindea pâine făcută în cuptorul din spatele casei, dar și diverse alte produse. Magazinul lui era un adevărat bazar, în care găseai de toate: de la făină albă sau brună la prăjiturelele care îi lăsaus Anjei gura apă, la halvaua cu migdale, la baclavalele cu nucă și miere sau la *peretci*, croasanții calzi cu brânză sărată, și până la mirodenii pentru toate semințele din sat.

Când lipsea un condiment esențial pentru realizarea rețetei, bunica o trimitea să i-l cumpere de la domnul Novak, profitând de fiecare dată ca să-i ofere bătrânului brutar o mostră din bucatele gătite înainte.

Copila se oprea în fața brutăriei și își lipea nasul de vitrina pe care era pictată o franzelă pufoasă și trei colăci acoperiți cu o pudră albă ca un norișor. Sprijinit de teighea, îmbrăcat în haină lungă, albă și cu tocă pe cap, domnul Novak își petrecea zilele așteptându-și clienții.

Acesta o zărea pe fetiță observându-l prin geam și îi făcea semn cu mâna, poftind-o să intre.

— Bună ziua, domnule Novak! îl saluta Anja, împingând ușa timid.

— E bună pentru că ai venit tu! îi răspundea brutarul. Intră, o încuraja el, nu-ți fie teamă, că încă n-am mâncat „un mic sârb“ în dimineața asta!

Făcea referire la rădăcinile slave ale familiei, dar și la prăjitura ei preferată și râdea ca de o glumă foarte reușită.

Anja îi transmitea comanda bunicii și brutarul se înduioșa auzind-o pronunțând cuvântul pe limba lui. Atunci, zâmbind, îi făcea un *preț mic, așa ca tine*.

Apoi, domnul Novak îi împacheta ingredientul exotic, oferindu-i, în plus, și un „mic sârb“, prăjitura tradițională umplută cu nucă, în formă de semilună, pe care o reușea ca nimeni altul.

Între ei se instalase un fel de complicitate hâtră, iar Anja era bucuroasă că venirea ei îi înseninase omului ziua.

— Mulțumesc, domnule Novak!

— N-ai pentru ce, drăguță. Și transmite-i bunicii tale că nimeni altcineva nu gătește mai gustos în sat ca dumneaei!

Brutarul bosniac n-avea soție, nici copii, motiv pentru care, credea Anja, era întotdeauna așa de abătut. Se gândea cât de tristă trebuie să fie viața lui și își spunea că ea era puțin și fetița lui.

Centrul de urgență pentru migranți

În fiecare dimineață, Hélène se trezea animată de dorința de a fi utilă. Își punea ceasul să sune la ora șase, iar la șapte intra pe ușa Centrului.

Educatorul din tura de noapte îi dădea raportul intrărilor înregistrate, apoi discutau despre cazurile urgente, despre locatarii a căror cerere de sejur, de azil politic sau pentru drept de lucru fusese respinsă și care se aflau în situație de expulzare, despre cei care n-aveau niciun mijloc de subzistență, despre cei care rămâneau pe stradă din lipsă de locuri. Căutau împreună soluții pentru seara următoare, verificau transferurile între centrele din regiune, locurile ce se eliberau și noile cereri de primire.

Hélène era coordonatoarea „Centrului de urgență pentru migranți“. Pe lângă răspunderea bunei funcționări a structurii, avea rolul de a acompania persoanele refugiate în hățișul procedurilor administrative, însă își asuma din proprie inițiativă misiuni în plus, menite să îmblânzească

cotidianul aspru al imigranților. Era în același timp psiholog, consilier, ajutor la lecții pentru copii, animator de activități artistice.

Centrul de urgență era un punct de intersecție vital pentru refugiați din diverse colțuri ale lumii, care găseau aici un așternut și o masă caldă, o adresă de corespondență, dar mai ales un personal format în spiritul empatiei și al toleranței.

Franța primea pe teritoriul ei victime ale războaielor, dictaturilor, foametei, ale tragediilor de tot felul. Năpăstuiți ai sorții sau disperați, idealști sau întreprinzători debarcau pe acest tărâm al promisiunilor în căutarea unei vieți mai bune. Libertate, democrație, drepturi pentru toți promitea deviza care acoperea frontispiciul prefecturilor franceze, acolo unde își depuneau persoanele refugiate dosarele, sperând să devină și ei cândva cetățeni respectabili sau măcar ființe umane.

Funcția pe care o ocupa nu era comodă, pentru că o punea adesea între ciocan și nicovală. Dacă imigrantul nu reușea să-și regularizeze situația administrativă, în cel mai bun caz trebuia să părăsească Centrul, iar în cel mai rău, teritoriul, în urma unui OQTF, cum i se spunea în limbajul cunoscătorilor, un ordin prefectoral de reconducere la frontieră.

Misiunea lui Hélène era să îi îndrume și să-i sprijine pe rezidenți în demersurile lor administrative, dar adesea își depășea îndatoririle și intervenea în favoarea lor pe lângă autorități, cu toată diplomația de care era capabilă,

deși era conștientă că puterea ei în fața mașinii instituționale era limitată.

Eșecurile lor o deprimau, i se părea că eforturile ei de a-i sprijini sau îndruma n-au servit la nimic. Se vedea pe ea ca o verigă a unui lanț ce îi încătușa pe aceștia și mai tare, în loc să îi elibereze.

Știa că ar fi trebuit să separe munca de viața personală, dar nu reușea. Cei care veneau la Centru aveau nevoie de ajutor. Nu putea să le ofere bani, ca pe o pomană. S-ar fi simțit umiliți, mai prejos decât ea, gestul ar fi măsurat adevărata amploare a precarității lor. *Noi nu venim să cerșim*, îi spuneau mulți dintre ei, *am venit în Franța ca să lucrăm*. Doar că, fără documente, nu puteau face nimic altceva decât să aștepte. Și administrația avea timp, ea nu cunoștea foamea, nu avea stomacul gol ca ei.

O dată pe lună, un reprezentant al Primăriei se deplasa la Centru pentru o ședință de lucru cu personalul. Pentru Hélène, vizita aceasta semăna mai degrabă cu una de curtoazie, inutilă pentru locatari, din cauză că nu avea o finalitate concretă.

Prefera să participe la reuniunile de lucru cu reprezentanții cartierelor, organizate de către primar o dată pe săptămână, vinerea. Pe cea de astăzi o aștepta cu nerăbdare, deoarece voia să pună în discuție situația unui cuplu de refugiați pentru care își făcea multe griji: Anja, o tânără croată, trebuia să nască în curând. Centrul de urgență nu avea nici spațiul, nici condițiile potrivite pentru o mamă cu copil mic. Funcționa doar pe timpul nopții,

iar activitatea lui era preluată apoi de Centrul de zi și de Cantina socială.

Printr-o fericită coincidență, de data aceasta întâlnirea era prezidată de un consilier local cu care se cunoștea de pe băncile școlii și care făcea parte din comisia de atribuire a locuințelor sociale. Hélène spera să obțină o promisiune fermă în sprijinul viitoarei mămică.

Cu Arnaud Lejeune fusese colegă de liceu, dar apoi se pierduseră din vedere, căci el luase calea Capitalei, unde urmase studii politice. Ani mai târziu, chemarea munților îl determinase să revină acasă și să-și prezinte candidatura ca independent la alegerile locale. De atunci, culoarea politică a edililor orașului se schimbasese în mai multe rânduri, însă el rămăsese pe loc, adaptându-se noilor nomenclaturi cu inteligența celui care-și urmărește cu obstinție idealurile, chiar dacă pentru a le realiza trebuie să mai renunțe din când în când la câte un tovarăș de drum.

Hélène intervenise în numeroase ocazii pe lângă Arnaud pentru „rezidenții ei“, cum îi numea, și acesta se străduia să găsească soluții. Nu el făcea legile, se scuza descumpănit, atunci când îi aducea o veste proastă. Întâmpina frustrarea fostei sale colege cu regret și îi promitea în particular să facă tot posibilul să găsească o rezolvare a situației. În fața celorlalți însă, adopta o atitudine protocolară.

— Domnule consilier, aș dori să pun în discuție cererea de spațiu locativ a cuplului sârbo-croat ce locuiește pentru moment la Centru.

Anja și Branko sosiseră la sfârșitul anului trecut. Din fericire, se eliberase o cameră separată de dormitoarele comune și le fusese atribuită. Dar, în situația Anjei, deplasările dintr-un loc într-altul deveneau dificile, deși dispozitivul de zi se afla la doar câteva minute distanță.

Bineînțeles, Hélène ajutase tânărul cuplu să depună cerere pentru un apartament social, dar, din păcate, dosarul le fusese respins. Cunoștea motivele refuzului și le înțelegea: concurau pe lista de așteptare cu familii cu mulți copii din tot orașul, iar numărul cererilor depășea cu mult numărul locuințelor sociale disponibile.

— Regret, îi răspunse dezolat consilierul, primăria a luat deja o hotărâre în acest sens. Credeam că ați fost informată de decizie.

O voce răgușită comentă în spate: „N-au decât să plece de unde au venit! Parcă nu avem noi destule probleme aici și fără ei!“

Hélène se întoarse și privirea i se îndreptă instantaneu spre un bărbat la vreo șaiszeci de ani, așezat cu două rânduri mai în spate. Îl mai auzise luând cuvântul și cu alte ocazii la reuniunile cu reprezentanții cartierelor. Individul avusese un discurs intransigent despre imigranți, când fusese vorba despre alocarea unor fonduri pentru ameliorarea condițiilor din centrele sociale. Era de părere că nu trebuiau risipiți banii statului pentru niște străini în tranzit. „Avem și noi săracii noștri“, spusese el atunci, și Hélène fusese cât pe ce să explodeze. Dar se calmase singură, spunându-și că n-avea rost să-l înfrunte. Ce zicea era doar

păreră lui, o opinie bună de consemnat într-o statistică politică la capitolul „Tendințele maselor populare“! Surâse cu amărăciune în sinea ei de gluma făcută.

Consilierul local îi făcu semn lui Hélène să-l aștepte dincolo, dorea să discute cu ea în privat.

— Hélène, îți mărturisesc confidențial, s-a primit o circulară de la guvern care suspendă pentru moment toate aprobările pentru dosarele în curs. Sunt prea mulți refugiați în Germania și Italia, care pot ajunge curând la porțile noastre. Dacă le vine în minte să ne bată toți la ușă, îți dai seama că nu vom putea face față afluxului. Unde vrei să-i cazăm? Ei sunt zece mii, iar noi avem doar cinci sute de locuri libere în centrele de urgență. Sfătuiește-i pe cei doi protejați ai tăi să nu ceară azil politic. Situația refugiaților e complicată. Mai bine să solicite drept de sejur pe un an și pe baza lui vor primi drept de lucru și o alocație lunară pentru copii. E un drept provizoriu, știi, dar poate că în curând vor lua sfârșit ororile astea de care auzim în fiecare seară la știri și se vor putea întoarce acasă.

— Anja așteaptă un copil. Va naște de pe-o zi pe alta. Asta înseamnă ca într-un an să fie din nou pe drumuri și să o ia de la capăt.

— Îmi pare rău.

— Nu-i nimic, trebuie să găsec o soluție.

Se uită frustrată în ochii bărbatului, dar consilierul lăsă privirea în jos și o strânse de braț cu un gest plin de compasiune.

— Tatăl tău i-a trimis o invitație primarului pentru degustarea de vinuri din seara aceasta. Norocul a căzut pe mine, am fost desemnat să reprezint primăria. Avem o delegație de la Paris în momentul acesta. Voi veni diseară însoțit de un deputat din opoziție. Îl voi scoate puțin din cercul lui privilegiat și îi voi arăta frumusețile provinciei, poate poți profita de ocazie ca să faceți cunoștință și să îl sensibilizezi în legătură cu problemele Centrului?

Anja

Ceva o determină pe Anja să sară brusc din somn. Un zgomot ascuțit ca o lamă i se înfipse în creier și de acolo se scurse în stomac, străpungându-i măruntaiele. Se strânse în ea, se făcu ghem, atât cât îi permitea pântecul umflat ca un balon.

O sireună avertizându-i pe locuitori să coboare în adăposturi îi țiuia în urechi, imagini violente de război se succedau cu repeziciune pe sub pleoapele închise, pulsând în ritm cu bătăile inimii. Deflagrația unei explozii acoperi vocea mamei ei care o striga disperată: *Anja! Anja! Unde ești?*

— Aici sunt, aici sunt, mamă! răspunse Anja, fără glas.

Se sustrase cu dificultate impresiei că trăia o realitate înfricoșătoare. A fost doar un vis, se liniști ea. Își simți inima galopând speriată și durerea apăsătoare din coșul pieptului îi aminti că nu îi erau permise astfel de emoții în starea în care se afla. Mai avea două săptămâni până la termen, dar de-acum micuța putea veni pe lume în orice moment. Privi în jur și se calmă – nu avea niciun motiv să-i fie teamă

pentru ei. Aici, în Franța, la *Refugiu*, cum numeau locatarii Centrul de urgență pentru migranți, erau la adăpost.

O visase pe mama ei. Părinții săi nu erau la curent că fugise din Belgrad. Când plecase anul trecut în toamnă, le spusese la telefon că universitatea organiza o vacanță de studii în Franța și că, probabil, avea să rămână acolo mai multe luni. Între timp venise vara și nu reușise să găsească cuvintele cu ajutorul cărora să le descrie prin ce trecuse împreună cu Branko în lunile din urmă, fără să-i îngrijoreze. Trebuia să le scrie o scrisoare și să le explice de ce părăsise Serbia și, mai ales, să-i anunțe că vor fi în curând bunici.

Până acum, în regiunea ei natală era liniște. Dar nu se putea abține să nu se gândească la faptul că războiul ar putea ajunge și în Voivodina. Se îngrijora mai ales pentru bunica ei, care era prea bătrână ca să o mai poată lua de la capăt în altă parte.

Se înlănțui cu brațele ca și când ar fi vrut să-și apere fetița încă nenăscută de pericolele lumii. Închise ochii și inspiră adânc, așa cum o învățase Héléne. Burta urca și cobora în ritmul respirației sacadate pe care nu reușea totuși să o stăpânească.

Nu voia să-l trezească pe Branko, avea el și-așa destule pe cap. Peste o oră oricum trebuia să se scoale și să plece la muncă.

Săptămâna aceasta, Branko lucra pe șantier împreună cu Yasem, colegul său bosniac. În Iugoslavia, cei doi bărbați, unul sârbo-croat, celălalt bosniac din Sarajevo, n-ar fi